MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
LORRAINE SCHEMBRI ORLAND

Seduta tat-28 ta' Novembru, 2013

Citazzjoni Numru. 157/1999/1

Joseph Mangion

vs

Anthony Manduca bhala editur tal-gazzetta 'The Malta Independent on Sunday' u Saviour Balzan

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 22 ta' Jannar 1999 ipprezentata quddiem din il-Qorti kif diversament presjeduta, fejn esponiet: -

Illi l-konvenut Saviour Balzan kiteb artikolu intestat "Pressure on government for resignation of 'visionary' sergeant" li gie pubblikat fl-ewwel (1) u s-sitt (6) pagna tal-harga tat-3 ta' Jannar 1999 tal-gazzerta "The Malta

Independent on Sunday" (anness u mmarkat bhala Dok. A).

Illi l-konvenut Anthony Manduca huwa l-editur ta' l-imsemmija gazzetta u ghaldaqstant huwa wkoll responsabbli ghall-imsemmi artikolu.

Illi l-imsemmi artikolu jallega u jaghti l-impressjoni li l-attur kien gie akkuzat u misjub hati ta' spergur, liema allegazzioni hija ghal kollox inveritiera.

Illi ghalhekk bl-imsemmi artikolu l-konvenuti attribwew fatti determinati fil-konfront ta' l-attur li huma inveritieri u li ghandhom l-iskop li joffendu l-unur u l-fama tieghu u li jesponuh ghar-redikolu jew ghad-disprezz tal-pubbliku.

Illi l-attur hassu ingurjat u offiz u ghalhekk ghandu d-dritt ghall-kumpens kontemplat fl-artikolu 28 tal-Ligi ta' l-Istampa (Kap. 248 tal-Ligijiet ta' Malta).

Ghaldaqstant jghidu l-konvenuti jew min minnhom ghaliex din l-Onorabbli Qorti m'ghandhiex, ghar-ragunijiet premessi:

1. Tiddikjara lill-konvenuti, jew min minnhom, responsabbli ta' malafama u libell fil-konfront ta' l-attur minhabba li l-artikolu fuq imsemmi huwa libelluz u malafamanti fil-konfront ta' l-attur u li jesponih ghad-disprezz u ghar-redikolu tal-pubbliku.

2. Tillikwida s-somma dovuta lill-attur *ai termini* tal-artikolu 28 tal-Ligi ta' l-Istampa (Kap. 248 tal-Ligijiet ta' Malta) minhabba l-istess malafama.

3. Tikkundanna lill-konvenuti, jew min minnhom, ihallsu s-somma hekk likwidata lill-attur.

Bl-ispejjez kontra l-konvenuti, jew min minnhom, li huma minn issa ngunti ghas-subizzjoni u bir-riserva ghal kull azzjoni fil-ligi.

Rat li din il-kawza giet appuntata ghas-smigh mill-Qorti kif diversament presjeduta ghas-seduta tat-13 ta' Ottubru 1999.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenut Saviour Balzan datata 12 ta' Awwissu 1999 (fol 11) fejn espona : -

1. Illi t-talbiet tal-attur huma bla bazi u nfondati fil-fatt u fid-dritt. Ghalhekk ghandhom jigu michuda bl-ispejjez.

2. Illi fil-guri 'Repubblika ta' Malta vs. Dr. Lawrence Pullicino' irrizulta li l-attur hareg il-kadavru ta' Nardu Debono li nqatel fil-Kwartieri Generali tal-Pulizija u garru f'karozza u mar jiddisponi minnu fil-Wied tac-Cawsli, Hal Qormi. Fl-inkjesta li kienet saret qabel, l-attur xehed li ra lil Nardu Debono miexi fit-triq fil-hin meta kien diga' nqatel. Kull kumment iehor hu superfluwu.

Salvi eccezzjonijiet ohra.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenut Anthony Manduca datata 12 ta' Awwissu 1999 (fol 14) fejn espona:-

1. Illi t-talbiet tal-attur huma bla bazi u nfondati fil-fatt u fid-dritt. Ghalhekk ghandhom jigu michuda bl-ispejjez.

2. Illi fil-guri 'Repubblika ta' Malta vs. Dr. Lawrence Pullicino' irrizulta li l-attur hareg il-kadavru ta' Nardu Debono li nqatel fil-Kwartieri Generali tal-Pulizija u garru f'karozza u mar jiddisponi minnu fil-Wied tac-Cawsli, Hal Qormi. Fl-inkjesta li kienet saret qabel, l-attur xehed li ra lil Nardu Debono miexi fit-triq fil-hin meta kien diga' nqatel. Kull kumment iehor hu superfluwu.

Salvi eccezzjonijiet ohra.

Rat il-verbal tas-seduta tal-14 ta' Dicembru 2001 (fol 40) mizmuma quddiem il-Qorti kif diversament presjeduta fejn meta ssejhet il-kawza deher Dr. Aaron Mifsud Bonnici ghall-attur u b' referenza ghar-rizerva maghmula fl-udjenza tad-29 ta' Ottubru 2001 iddikjara li hu qed jopponi

t-talba maghmula dakinhar billi huwa ma kellu ebda kontroll fuq ix-xhieda ndikati u *inoltre* billi fi kwalunkwe kaz mhux relevanti ghall-kaz odjern. Il-konvenut u d-difensur tieghu imsejhin ma dehrux. Il-Qorti wara li hadet konjizzjoni tal-ewwel raguni ghall-oppozizzjoni, billi din hija gustifikata cahdet l-eccezzjoni.

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet tal-attur datata 27 ta' Jannar 2005 a fol 138 tal-process.

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet tal-konvenuti datata 2 ta' Mejju 2005 a fol 148 tal-process.

Rat il-verbal tas-seduta tal-11 ta' Mejju 2005 (fol 154) mizmuma quddiem il-Qorti kif diversament presjeduta fejn il-partijiet ittrataw ulterjorment il-kawza. Il-kawza giet differita ghas-sentenza ghas-27 ta' Ottubru 2005.

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet tal-konvenuti datata 22 ta' Gunju 2006 a fol 161 tal-process.

Rat il-verbali tas-seduti kollha inkluz dak tat-12 ta' Dicembru 2012 mizmuma quddiem il-Qorti kif diversament presjeduta fejn b' ordni tal-Qorti il-kawza giet differita ghas-sentenza ghat-30 ta' April 2013.

Rat is-surroga datata 16 ta' Jannar 2013 fejn din il-kawza giet assenjata lil din il-Qorti kif hekk presjeduta.

Rat il-verbal tas-seduta tat-30 ta' April 2013 mizmuma quddiem din il-Qorti kif hekk illum presjeduta fejn b' Ordni tal-Qorti din il-kawza giet differita ghall-Hamis 28 ta' Novembru 2013 ghall-istess skop tal-verbal precedenti.

Hadet konjizzjoni tal-provi prodotti.

II. KONSIDERAZZJONIJIET

Din il-kawza hija miexja ma' kawza ohra fl-ismijiet "***Joseph Mangion -v- Rev. Noel Grima*** "(citazz. 158/99 LSO) li ser tigi deciza minn din il-Qorti llum stess.

L-attur qed jitlob li din il-Qorti sabiex tiddeciedi u tiddikjara li l-konvenuti fil-kwalita` rispettiva taghhom ta' editur u awtur, taw malafama permezz ta' artikolu ppubblikat minnhom fil-gurnal "*The Malta Independent on Sunday"* fil-harga tat-3 ta' Jannar 1999 bit-titolu intestat "*Pressure on government for resignation of 'visionary' sergeant*" li gie pubblikat fl-ewwel (1) u s-sitt (6) pagna tal-harga imsemmija. L-attur ghalhekk qed jitlob li l-konvenuti jkunu kkundannati jhallsu somma li tigi determinata *in linea* ta' danni u riparazzjoni ghal-libell u malafama li jesponih ghad-disprezz u redikolu tal-pubbliku. Dawn it-talbiet gew ikkontestati mill-konvenuti u ghamlu referenza ghall-provi prodotti fil-kawza *Repubblika ta' Malta -v- Dr. Lawrence Pullicino* minn fejn irrizulta li l-attur hareg il-kadavru ta' Nardu Debono li nqatel fil-Kwartieri Generali tal-Pulizija u garru f'karozza u mar jiddisponi minnu fil-Wied tac-Cawsli, Hal Qormi. Fl-inkjesta li kienet saret qabel, l-attur xehed li ra lil Nardu Debono miexi fit-triq fil-hin meta kien diga' nqatel.

PROVI PRODOTTI

Xehed **Anthony Manduca**[1] u spjega, fir-rigward tal-kwistjoni ta' spergur li "*Jidhirli li s-Sur Mangion kien xehed illi kien ra bniedem ghaddej fit-triq meta fil-fatt dan il-bniedem kien diga` mejjet."* Dan kien Nardu Debono. Qal ukoll li kien l-istess attur, is-Surgent Mangion li kien hareg lill Nardu Debono mejjet mill-kwartieri generali tal-pulizija. Ikkonferma li fil-guri l-prosekuzzjoni uzat il-kelma "*visionary"* b'riferenza ghall-attur.

In kontro-ezami x-xhud wiegeb li jaf xi tfisser meta tghid li bniedem jinstab hati u li personalment ma kienx ivverifika jekk l-attur kienx gie akkuzat b'reat meta ppubblika l-artikolu billi kellu fiducja fl-artikolist li kitbu.

Xehed **l-On. Imhallef Vincent Degaetano**[2] li kien wiehed miz-zewg prosekuturi pubblici fil-kaz "*Reppubblika ta' Malta -v- Dr. Lawrence Pullicino."* Qal li ssemma' minn xhud fil-guri li il-katavru ta' Nardu Debono nhareg f' "*but ta' karrozza, jew fuq spallejh jew li ntuzat xi karrozza."* L-allegazzjoni maghmula minn xhud li kien iddeskriva kif Nardu Debono nhareg mid-Depot, kienet li PS 710 Joseph Mangion kien effettivament garr il-kadavru ta' Nardu Debono. Qal li wiehed minn dawn ix-xhieda li spjega x'gara u ma garax kien is-Superintendent Gejtu Pace.

Skont ix-xhieda moghtija fil-guri, il-kadavru instab fil-wied Ta' Cawsli, Hal Qormi, fejn Mangion kien sussegwentement qal xi haga fis-sens li hu kien ra lil Debono ghaddej f'xi hin tal-lejl jew f'xi hin fis-sieghat bikrija ta' filghodu.

B'riferenza ghal kelma "*vizjonarju"* li uza qal li "*Dak li kienet qed tipprova l-Prosekuzzjoni kien li Mangion ma setax ra lil Nardu Debono haj ghaliex skont il-provi fil-hin li suppost kien qed jarah haj dan Nardu Debono kien diga` mejjet allura dik kienet pjuttost battuta fis-sens li min rah ghaddej haj kien qed jara vizjoni."*

[1] Xhieda a fol.21 tal-process.
[2] Xhieda a fol.33 sa 42 tal-process.

Qal li l-Prosekuzzjoni kienet qed issostni li dak li qal PS 710 Joseph Mangion ma kienx korrett. Madanakollu qal "*jiena fl-ebda hin ma jidhirli fir-replika ma ghedt li dan kien jixhed falz fis-sens li volontarjament qed jghid xi haga li mhux sewwa o meno, jigifieri ma nafx jekk ghedtx hekk, pero` l-kelma vizjonarju jien uzajtha fis-sens illi min qed jghid li rah dak il-hin ghaddej jimxi jew jigri ..kien qed jara vizjoni ghax skont ma kienet qed tghid il-Prosekuzzjoni, dak il-hin Nardu Debono suppost li kien mejjet."*
Xehed Joseph Mangion[3] u kkonferma li kien ta x-xhieda tieghu waqt il-guri tal-qtil ta' Nardu Debono u dan ghamlu wara li gie mwissi li seta' jaghzel li ma jwigibx xi mistqosijiet li bihom seta' jinkrimina ruhu.

Muri l-artikolu in kwistjoni (Dok A)[4] qal "*jiena nghid li inhossni li gejt malafamat .. wara li qrajt l-artikolu kollu qieghed nimmarka l-frazi "found guilty of perjury."* (fol.55 fejn il-kliem imsemmija huma sottolinejati bl-ahmar). Mistoqsi dwar jekk kienx xehed li ra lil Nardu Debono hdejn il-fabbrika tal-Coca Cola, u jekk kienx ra lil xi hadd jghabbi l-gisem ta' Nardu Debono u mistoqsijiet ohra simili wiegeb li ma setax jiftakar dak li xehed quddiem il-guri u qal li x-xhieda tieghu kienet dokumentata.

In segwitu giet esebita kopja tad-depozizzjoni tal-attur moghtija fil-kawza "*Ir-Repubblika ta' Malta -v- Dr. Lawrence Pullicino"* (Att ta' Akkuza 7/89) fil-guri. (**DOK A)** li jinkludi ukoll traskrizzjoni tax-xhieda li ta fl-inkjesta Magisterjali.**[5]**

Mix-xhieda li ta l-attur fis-seduta tal-31 ta' Lulju 1980 waqt l-inkjesta (fol 64) jirrizulta li xehed li fil-lejl ta' bejn it-Tlieta 29 ta' Lulju 1980 u l-Erbgha 30 ta' Lulju ghall-habta ta' nofs il-lejl, waqt li kien ghaddej bil-karrozza tieghu lejn id-direzzjoni ta' Hal Qormi, x'hin wasal hdejn ic-Central Supplies Treasury Department fejn il-fabbrika tal-Pepsi fil-limiti ta' Hal-Qormi "*fuq ix-xellug tat-triq kif kont sejjer ilmaht ragel miexi fid-direzzjoni lejn Hal-Qormi. Jien*

---

[3] Xhieda a fol.54 et.seq. tal-process.
[4] Esebit a fol.5 u 6 tal-process
[5] Esebit a fol. 58 sa' 136 tal-process odjern.

naqqast l-ispeed tal-karrozza tieghi u dak ir-ragel waqaf ftit u hares lejja u jien dak il-hin gharaftu bhala Leonard Debono." Qal li kien jaf lil Debono peress li kien ilu zmien stazzjonat fl-ghassa ta' Hal Kirkop. Irraporta dan il-fatt lill-Ispettur Psaila biss l-ghada meta dahal id-Depot ghall-habta tal-11.30 ta' filghodu u sar jaf li kienu sabu lil Debono mejjet.

Rega' gie konfrontat b'dak li xehed quddiem il-Magistrat inkwirenti fil-25 ta' Awwissu 1980 fejn iddeskriva l-pass ta' Nardu Debono meta rah mixi bhala "*pass normali li jimxi bih bhas-soltu, la kien qed jghaggel u lanqas miexi bil-lajma...ma kienx qed izappap...ma kienx jaf li kien imfittex mill-pulizija."*

Mit-traskrizzjonijiet tax-xhieda ta' Mangion waqt il-guri, (fol 68 et seq), fuq mistoqsija tal-gurati qal li meta rritorna d-dar dakinhar (29 ta' Lulju 1980) ghal xi l-hdax - nofsillejl "*Jiena u gej lura niezel min-naha ta' Birkirkara lejn il-Marsa, lejn il-fabbrika tal-Pepsi, deherli li rajt lil Nardu Debono miexi fuq ix-xellug tat-triq."*

Sussegwentement spjega, ukoll fix-xhieda tieghu waqt il-guri, li kien basar li l-persuna li kien ra bilqeghda fil-kamra minn fejn sema' hafna ghajjat kien Nardu Debono ghaliex kien sema' li kienu qeghdin jinterrogawh. Meta rah f'Hal Qormi skont ix-Xhieda tieghu moghti waqt il-guri, kienu ghaddew biss xi tliet sieghat minn meta sema' l-ghajjat izda qal li wara li rah Hal Qormi mar id-dar u ma rraporta xejn allavolja kien jaf li Debono kien qed jigi interrogat dwar attentat b'bomba.

Gie mistoqsi (fol 90) ghaliex lill-Magistrat fl-inkjesta ma qallux li dakinhar, xi sieghat qabel, kien rah id-Depot fl-ufficcju ta' Nestu Spiteri u li sema' l-ghajjat, wiegeb li dan kien ghax il-Magistrat ma saqsiehx x'ra d-Depot ghalkemm ikkonferma li kien jaf li l-inkjesta kienet qed issir dwar il-mewt ta' Nardu Debono. Qal li "*fl-1987 imbaghad xehedt kollox."*

KONSIDERAZZJONIJIET TA' DRITT

Permezz tal-artikolu 11 tal-Kap 248 (l-Att dwar l-Istampa) "*Ħlief kif provdut xort'oħra f'dan l-Att, kull min, b'xi mezz imsemmi fl-artikolu 3, jagħti malafama lil xi persuna, jista', meta jinsab ħati, jeħel multa.*"

Id-dritt tal-individwu ghar-reputazzjoni u unur tieghu tikkostitwixxi l-limitazzjoni li timponi l-Ligi tal-Istampa fuq il-liberta' tal-espressjoni. Il-Qorti tal-Appell fil-kaz fl-ismijiet **"Vincent Borg vs Victor Camilleri et." - (**A.C. 15 ta' Novembru 1994. - LXXVIII.II.I.372.), esprimiet dan il-principju fis-sens li jenthieg li jinzamm bilanc bejn *"il-bzonn li s-socjeta` demokratika jithalla spazju sufficjenti ghall-liberta` li wiehed jikkritika u li jsemmi l-opinjoni u l-gudizzju tieghu, mal-bzonn l-iehor, xejn anqas mehtieg, tad-difiza tar-reputazzjoni, l-unur, l-isem tajjeb, li kull persuna f'socjeta` demokratika ghandu kull dritt li jgawdi."*

Tali taghlim gie perfezzjonat mill-Qorti tal-Appell li kienet qieghda tisma' l-kaz "***L-Avukat Dr. Louis Galea vs Joe Mifsud*,**" fejn, fis-sentenza taghha tat-3 ta' Frar 2012 ziedet tghid li "*gurnalizmu investigattiv ghandu jinghata ampja protezzjoni f'socjeta' demokratika, anke jekk certi allegazzjonijiet jigu michuda minn dak milqut, il-gurnalist dejjem jibqalghu d-dritt li jinvestiga u jistharreg fuq allegazzjoni anke jekk tibqa' allegazzjoni mhux pruvata kif trid il-Ligi. F'dak li jsir gurnalizmu investigattiv serju, anke meta jirrizulta zball genwin, jista' wkoll ikun tollerat*."

APPLIKAZZJONI GHALL-FATTI

Qabel xejn il-Qorti tirrileva li din il-kawza giet ghall-konsiderazzjoni taghha kif attwalment komposta b'surroga datata 16 ta' Jannar 2013.

Fil-kaz odjern, l-intimati ma assumewx responsabbilta` ghall-malafama. Anzi jsostnu li din il-kawza ma messa qatt saret.

Tajjeb li l-Qorti tislet mill-Artikolu li huwa l-mertu ta' dawn il-proceduri, dawk il-passaggi li huma rilevanti ghall-apprezzament tat-talbiet tal-attur.

L-Artikolu huwa intestat "*Pressure on government for resignation of 'visionary sergeant" u* jirrapporta li l-awtoritajiet tal-Pulizija ddecidew li jiehdu xi azzjoni kontra PS 710 Joseph Mangion, 19-il sena wara l-qtil ta' Nardu Debono. Nardu Debono miet wara li gie ttorturat fil-Kwartieri Generali tal-Pulizija u l-kadavru tieghu instab f'Wied ic-Cawsli Hal Qormi fit-30 ta' Lulju 1980.

"*Joseph Mangion, who was <u>found guilty of perjury</u> in the trial of Lawrence Pullicino and described by the prosecution as a 'visionary' is still a police sergeant."* (Il-kliem sottolineati huma dawk li l-attur stess issottolinea bhala l-kliem ingurjuzi).

L-artikolu jkompli jghid fir-rigward tal-attur li "*He gave evidence and his statements later led to a charge of perjury. It appears awkward that the sergent is now being asked to resign and not before during the previous Nationalist or Labourite administration."*

L-artikolu jispjega li "*According to evidence given by Gejtu Pace and John M. Sciberras, PS Mangion had allegedly carried Nardu Debono's body out of the lock up.Giving evidence in the Pullicino case, PS Mangion said that he had seen Debono walking alone in a road but according to evidence presented in court, Debono was already dead."* Il-prosekutur minhabba din it-testimonjanza, sejjahlu vizjonarju peress li ra persuna miexja fit-triq li kienet gja mejta. L-artikolu jirraporta wkoll li l-prosekutur "*decided not to consider Mangion's evidence because he did not consider him credible in court."*

Minn dawn l-attribuzzjonijiet kollha, l-attur ihoss ruhu defamat biss bl-affermazzjoni fl-artikolu li nstab "*hati*" ta' spergur. "*Jiena nghid li nhossni li gejt malafamat .. wara li qrajt l-artikolu kollu qieghed nimmarka l-frazi* "*found guilty of perjury."(fol. 55)*

Ikkonsidrat li l-attur irid jipprova illi huwa gie malafamat b'xi
agir tal-konvenut f'dan il-kaz il-pubblikazzjoni f'gurnal lokali dwar fatt allegat li nsab hati ta' spergur. *Stante* n-

natura tal-posizzjoni ta' l-attur, li kien ufficjal pubbliku fil-Korp tal-Pulizija Ezekuttiva, u li ghalhekk ghandu jispira fiducja u onesta' fil-qadi ta' dmirijietu, allegazzjoni ta' htija ghar-reat ta' spergur normalment tista' taghti lok ghal dawn il-proceduri.

Izda l-kaz odjern m'huwiex daqshekk semplici ghaliex mill-istess artikolu gew attribwiti s-segwenti akkuzi lill-attur u :-

1. Li kien hemm xhieda li rawh igorr il-gisem midrub ta' Nardu Debono, vittma ta' tortura mill-Kwartieri Generali;

2. Li xehed bil-gurament waqt il-guri ta' qtil ta' Debono kontra Lawrence Pullicino li kien ra lill-istess Nardu Debono miexi fit-triq (fl-inhawi fejn sussegwentement instab il-gisem midrub ta' Debono) meta kien jirrizulta mill-provi prezentati fil-guri li dan kien ga mejjet. Tant hu hekk li l-prosekutur pubbliku skreditah bhala xhud u rrefera ghalih bhala "*vizjonarju"* (persuna li tara vizjonijiet).

Izda dwar dawn l-akkuzi l-attur ma sab ebda malafama u ma hass l-ebda raffront ghar-reputazzjoni tieghu.

Il-Qorti tqis li l-artikolu ghandu jigi ezaminat fil-kuntest shih tieghu, u gustament il-konvenuti jistaqsu kif jista' bniedem li libes l-uniformi "*nobbli tal-Korp tal-Pulizija"* u jispicca taghmel dan kollu fl-istess hin jghid li l-gazzetta offendietlu "*l-unur u d-dinjita*" tieghu?

Il-qtil ta' Nardu Debono fil-kwartieri generali tal-Pulizija kien episodju iswed fl-istorja recenti ta' pajjizna. Pajjiz li jhaddan il-libertajiet fondamentali tal-bniedem ma jistax jittollera t-tortura, vjolenza u intimidazzjoni istituzzjonali li sehh f'dan il-kaz tragiku, u bilfors jistmerrih. Il-membri tal-Korp huma l-gwardjani tal-Ligi u l-abbuz tal-poter l-ikbar ghadu tad-demokrazija.

Dan il-guri sehh fil-pubbliku u dak li ntqal kien fid-dominju pubbliku u minghajr l-ebda dubju, kien ta' interess generali qawwi. Il-pubbliku kien mgharraf sew bl-isfumaturi kollha li hargu mix-xhieda moghtija, inkluzi l-provi li kkontradew l-istqarrijiet bil-gurament li ghamel Joseph Mangion kemm

fl-istadju tal-kumpilazzjoni, kif ukoll waqt il-guri, meta qal li ra lil Nardu Debono miexi f'dak il-lejl f'hin meta kien ga mejjet.

Qarrej ta' intelligenza ordinarja huwa kapaci li jigbed l-konkluzjonijiet tieghu specjalment dwar il-konflitt skjaccanti bejn il-gurament mehud mill-attur u r-rapporti forensici dwar il-hin tal-mewt ta' Debono. L-attur stess ma jqajjem ebda oppozizzjoni dwar il-parti tal-artikolu li ssemmih bhala "*visionary Sergant"* jew dwar dan il-konflitt bejn ix-xhieda tieghu u l-provi.

Kif gie deskritt mill-awturi Robertson QC u Nicol QC fil-ktieb ***"Media Law****" (*4th ed.) (pag.80) "*The 'defamatory test'*
is variously described as lowering the claimaint in the estimation of right-thinking people generally" u jsostnu li *"The law of libel can be activated only when a false statement actually damages a reputation . An assertion is not defamatory simply because it is untrue - it must lower the victim in the eyes of right thinking citizens."*

Il-Qorti ghandha tgharbel dak li '*right thinking citizens*' jifhmu minn qari tal-artikolu in kwistjoni u frankament ma tistax ssib li l-allegazzjoni li l-attur instab "*hati"* ta' spergur setghet b'xi mod thassar reputazzjoni ga dizonorata f'ghajnejn il-pubbliku.

Huwa minnu li l-intimati ma ressqu l-ebda prova tal-verita` tal-istqarrija li hu gie misjub hati ('*found guilty')* minn Qorti fuq akkuza tar-reat ta' spergur. Izda l-impatt ta' dan il-kliem fuq il-qarrej ordinarju ghandu jigu valutat fil-kuntest tal-kontenut shih tal-artikolu, senjatament minn dak li mhux ikkontestat, u cioe` li l-attur xehed b'mod inveritier bil-gurament, u gie skreditat mill-prosekuzzjoni, u dan kollu f' guri dwar qtil ta' persuna li mietet minhabba t-tortura li soffriet fil-kustodja tal-Pulizija. Cittadin ordinarju kien jistenna mill-attur li jonora d-dmirijiet tal-uniformi tieghu billi jghid il-verita`, u l-verita` kollha.

L-attur ma jistax jippretendi konfort minn din il-kawza meta n-nuqqasijiet tieghu stess kienu ga wasslu sabiex jigi

skreditat pubblikament . Il-qarrej ordinarju mhux ser ikun impressjonat bil-kliem "misjub hati" ('*found guilty')* meta minn qari tal-artikolu, ibbazat fuq xhieda li nghatat f'proceduri mizmumin fil-pubbliku, jista' jiddezumi li l-attur ma xehedx b'mod veritier u dan mhux darba, imma f'diversi drabi fil-kors tal-proceduri kriminali tal-qtil. Mhix sentenza ta' htija li f'dan il-kaz setghet thassar ir-reputazzjoni tal-attur, imma dak li hareg mill-atti pubblici tal-guri fejn irrizulta li ra 'kadavru haj' miexi fit-triq. Dan abbinat max-xhieda rapportata fl-artikolu li wkoll inghatat fil-guri, li kien hemm min ra lill-attur jghabbi l-gisem tal-vittma f'karrozza, johloq suspetti inkwietanti fic-cittadin ta' rieda tajba dwar ir-rwol li zvolga l-attur fl-istorja tragika ta' Nardu Debono, liema suspetti allura ga xejnu kwalsiasi reputazzjoni tajba li seta' kellu.

B'dan, il-Qorti mhix qed taghti lill-gurnalist il-licenzja li jghid li jrid minghajr ma jivverifika l-verita' tal-fatti rapportati. Gurnalist investigattiv ghandu d-dmir li jivverifika li qed jghid is-sewwa u jimxi skont l-etika tal-professjoni tieghu. Izda f'dan il-kaz, il-Qorti tqis li l-fatti rapportati fl-Artikolu joffru l-kuntest ghall-kliem lanjati "*found guilty of perjury*". Dawn il-fatti huma sostanzjalment veri skont il-provi prodotti, u jwasslu lill-qarrej ta' intelligenza normali, ghall-konkluzjoni li l-attur ma qalx il-verita` meta xehed fil-proceduri kriminali u li kellu sehem fl-akkadut li ma jaghmilx unur ghall-uniformi li kien liebes. Il-frazi lanjata ma zzid xejn ma din il-konkluzjoni. Ovvjament kull kaz jitqies skont ic-cirkostanzi partikolari tieghu.

“Fil-kawza ***Galea v. Mifsud*** *fuq rapportat, Intqal a propozitu li: “meta Qorti tkun rinfaccjata b'gurnalizmu verament investigattiv u responsabbli dwar materja ta’ interess pubbliku, hija ghandha taghti margini u l-attitudni mill-aktar wiesgha lil min ikun kiteb jew ippubblika dak il-materjal fl-ezami ta’ jekk kumment ikunx wiehed fair o meno (ara ez.* ***Victor Pace v. Joe Azzopardi et****, Qorti tal-Appell /6/2004); u wiehed jista’ jmur oltre u jghid ukoll li meta si tratta ta’ tali gurnalizmu investigattiv u responsabbli jista’ jaghti l-kaz li jekk jikkonkorru certi cirkostanzi, ma jkun hemm ebda responsabbilta` ghall-*

malafama anke jekk sussegwentement jirrizulta li xi fatt wiehed jew aktar li jkun gie ppubblikat kien inveritjer (ara s-sentenza tal-House of Lords tal-11 ta' Ottubru 2006 fl-ismijiet ***Jameel v. Wall Street Journal Europe SPRL*** *[2006] UKHL 44; [2006] All ER(D) 132 (Oct)).*

Il-Qorti ghalhekk ma tistax taccetta r-ragonamenti tal-attur, li fil-fehma tal-Qorti ma rnexxielux jissodisfa l-oneru li jinkombi fuqu li jipprova li gie defamat. L-artikolu kien sostanzjalment veru u fil-kuntest shih tal-kaz kif fuq spjegati l-Qorti tqis li t-talbiet attrici ghandhom jigu michuda.

III. <u>KONKLUZJONI.</u>

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi**, billi fil-waqt li **tilqa'** l-eccezzjonijiet tal-intimati, **tichad** it-talbiet attrici bhala infondati fil-fatt u fid-dritt.

L-ispejjez jithallsu mill-attur.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------